

Handläggare
Jacky Cohen

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
Sammanträde 2013-08-22

Kommentarer till förskoleundersökning 2013 i Östermalms stadsdelsområde

Om undersökningen

I bifogade rapporter redogörs för bakgrund, syfte och genomförande av Stockholms stads 2013 års förskoleundersökning.

Resultaten redovisas totalt för hela staden, uppdelat på regiform (fristående och kommunal) uppdelat på respektive stadsdelsnämnd samt efter hur föräldrar till pojkar respektive flickor besvarat frågorna (*Bilaga 1*).

Resultat av föräldraundersökningen 2013 Östermalms kommunala förskolor

Ett mycket bra resultat även i år. Stadsdelens förskolor har förvaltat och behållit sina positioner från de senaste åren (*Bild 1*).

Bild 1

Kommunala förskolor	2012	2013	diff	Stämning
Utveckling och Lärande				
Mitt barns utveckling och lärande uppmuntras.	88	87	-1	Förbättringspotential
Den pedagogiska miljön uppmuntrar till utveckling och lärande. <i>Ny fråga</i>		81	-	Förvalta och Förbättra
Mitt barn uppmuntras i att utvecklas språkligt.	84	83	-1	Förbättringspotential
Mitt barn uppmuntras i att utveckla sitt matematiska tänkande.	80	80	0	Förvalta och Förbättra
Mitt barn uppmuntras i att utveckla sin förståelse för naturvetenskapliga fenomen. <i>Ny fråga</i>		81	-	Förvalta och Förbättra
Mitt barn uppmuntras till lek genom eget skapande. <i>Ny fråga</i>		85	-	Förvalta och Förbättra
Mitt barn uppmuntras till fysiska aktiviteter. <i>Ny fråga</i>		78	-	Förvalta och Förbättra
Mitt barns utveckling och lärande synliggörs, dokumenteras och följs upp.	81	79	-2	Uvecklingsbehov
Säkerhet och Välfärd				
Mitt barn känner sig tryggt.	91	88	-3	Förbättringspotential
Flickor och pojkar ges lika möjligheter att utvecklas.	91	90	-1	Förbättringspotential
Barns inflytande				
Mitt barn uppmuntras i att utveckla sina sociala förmågor.	90	88	-2	Förbättringspotential
Mitt barn uppmuntras i att ta egna initiativ och eget ansvar.	88	84	-4	Förbättringspotential
Mitt barns tankar och idéer tas tillvara.	85	81	-4	Förbättringspotential
Samarbeta med hemmet				
Jag känner mig välkommen att ställa frågor och framföra synpunkter på verksamheten.	85	81	-4	Förbättringspotential
Jag får veta vad förskolan gör för att stödja mitt barns utveckling.	77	73	-4	Uvecklingsbehov
Jag har fått information om förskolans mål och arbetsätt.	85	79	-6	Förbättringspotential
Övriga frågor				
Jag upplever att förskolan i sin helhet är trygg och säker.	82	83	1	Förvalta och Förbättra
Jag är nöjd med de kulturupplevelser som mitt barn erbjuds i förskolan. <i>Ny fråga</i>		77	-	Uvecklingsbehov
Jag kan rekommendera mitt barns förskola.	87	83	-4	Förbättringspotential
Jag har haft möjlighet att välja vilken förskola mitt barn ska gå på.	79	78	-1	Förbättringspotential
Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola.	88	84	-4	Förbättringspotential
Snitt SDN	85	83	-2	

Frågor som sedan förra årets undersökning omformulerats är:

- Mitt barns utveckling och lärande uppmuntras formulerade år 2012 Mitt barns nyfikenhet och lust att lära uppmuntras.
- Mitt barns utveckling och lärande synliggörs, dokumenteras och följs upp formulerades år 2012 Mitt barns utveckling och lärande dokumenteras och följs upp.
- Mitt barn uppmuntras i att utveckla sina sociala förmågor (tex utveckla sin empati, ansvarskänsla, tolerans och omtanke inför andra) formulerades år 2012 Förskolan arbetar medvetet med att utveckla barnens sociala förmåga.
- Mitt barn uppmuntras i att ta egna initiativ och eget ansvar formulerades år 2012 Mitt barn får stöd i att ta egna initiativ och eget ansvar.
- Jag upplever att förskolan i sin helhet är trygg och säker formulerades år 2012 Miljön är trygg och säker i förskolan.

De jämförande resultaten mellan åren bör därför tolkas med försiktighet.

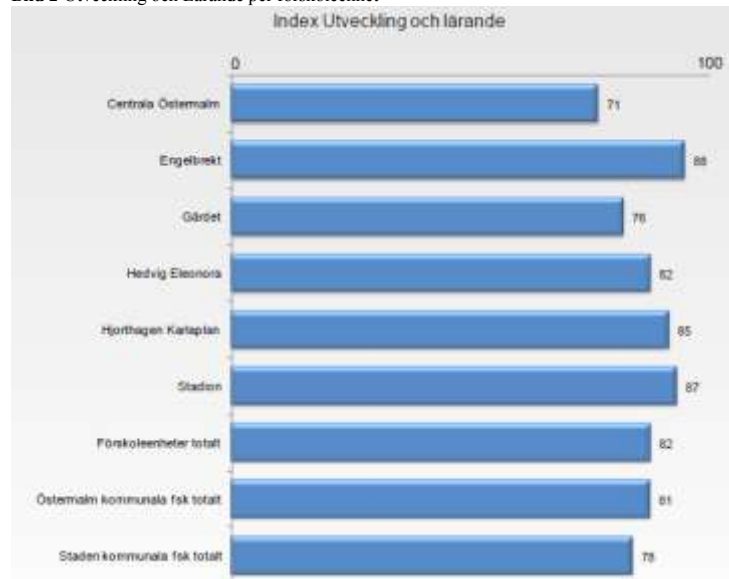
Nya frågor i år är:

- Den pedagogiska miljön uppmuntrar till utveckling och lärande.
- Mitt barn uppmuntras i att utveckla sin förståelse för naturvetenskapliga fenomen.
- Mitt barn uppmuntras till lek genom eget skapande.
- Mitt barn uppmuntras till fysiska aktiviteter.

Stadsdelens resultat i dessa nya frågor är mycket uppmuntrande och i linje med resultatnivåer för andra frågor som funnits länge i undersökningen.

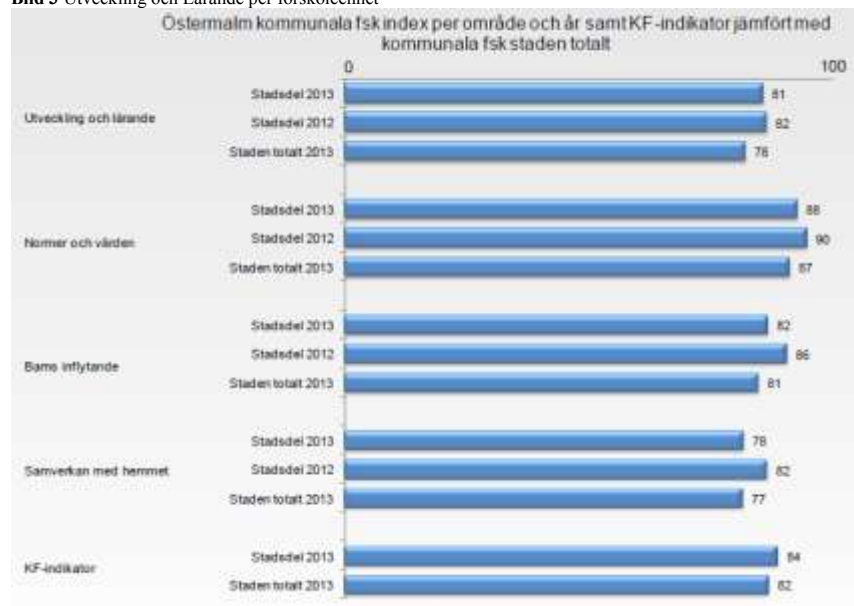
Dessutom inom stadens prioriterade område – Utveckling och Lärande (**Bild 2**), har Östermalms kommunala förskolor förädlat sitt resultat. Detta i synnerhet inom viktiga områden som varit nya för årets undersökning: Pedagogisk miljö, Naturvetenskap, Lek och skapande samt fysiska aktiviteter.

Bild 2 Utveckling och Lärande per förskoleenhet

En mindre sänkning kan dock noteras i stadsdelens rapport (*Bilaga 2*) inom övriga pedagogiska områden (*Bild 3*). Ett lägre resultat på en till ett par procentenheter inom dessa områden är dock marginellt: Det sker från en mycket hög nivå och är inte tecken på någon nedåtgående trend. Resultaten inom dessa områden bör dock bevakas och förbättras. Inom samtliga frågor i undersökningen finns en betydande spännvidd mellan förskolorna med de bästa respektive de mindre bra föräldraomdömena. Det är här, mellan olika förskolor, som förvaltningen återfinner den största variationen i föräldratillfredsställelsen. För att förstå och tolka resultaten krävs detaljerade kunskaper om förhållandena i verksamheten och situationen vid olika förskolor.

Bild 3 Utveckling och Lärande per förskoleenhet

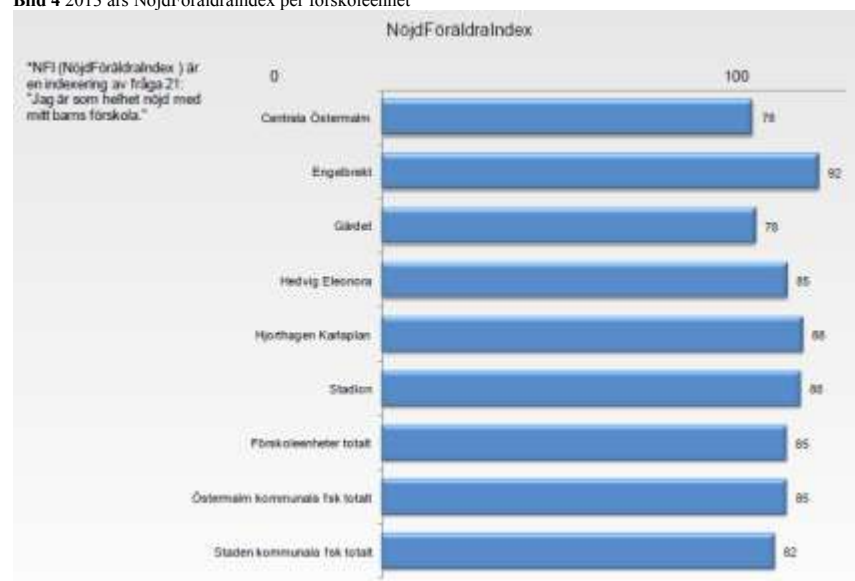
Utvecklingsbehov kvarstår i stadsdelens som helhet gällande information till föräldrar om det egna barnets utveckling och lärande.

Att notera är föräldrarnas lägre nöjdhet gällande kulturupplevelser (*Bilaga 2*) som de senaste åren varit Östermalms eget prioriterat område med särskild pengtilldelning.

Föräldrarnas helhetsomdömen

En analys av undersökningens rapporter visar att stadsdelens resultat i föräldrarnas helhetsomdömen har sjunkit en aning till 85 % (*Bild 4*). Detta gäller bland annat föräldrarnas nöjdhet med förskolan som helhet (88 % 2012).

Bild 4 2013 års NöjdFöräldraindex per förskoleenhet

Förvaltningen finner i de redovisade siffrorna (*Bild 5*) en möjlig bakgrund till den noterade sänkningen samtidigt som goda exempel visas. Flera förskolor visar en ökning av föräldrarnas nöjdhet med förskolan. Det är förskolor som haft goda och beständiga resultat över åren. Det finns därför förskolor i stadsdelen vars resultat kan inspirera andra. Ökningen räcker dock inte för att balansera sänkningen totalt i stadsdelen.

Bild 5

Helhetsomdömen	Jag har haft möjlighet att välja vilken förskola mitt barn ska gå på.			Jag kan rekommendera mitt barns förskola.			Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola.		
	2013	2012	Diff.	2013	2012	Diff.	2013	2012	Diff.
Andel nöjda (4 + 5) i procent									
Östermalm stadsdel									
Kommunala	78	79	-1	83	87	-4	84	88	-4
Staden kommunala totalt	74	71	4	80	79	1	82	81	1
Centrala	66	68	-2	74	83	-9	75	85	-10
Engelbrekt	84	85	-1	91	94	-3	91	94	-3
Gärdet	67	73	-6	78	81	-3	79	81	-2
Hedvig	80	82	-2	85	90	-5	85	93	-8
Hjorthagen	83	78	5	90	86	4	88	92	-4
Stadion	85	83	2	86	84	2	88	85	3

På förskolenivån visar flera förskolor en ökning av föräldrarnas nöjdhet med förskolan. Ökningen räcker dock inte för att balansera sänkningen totalt i stadsdelens förskolor.

På enhetsnivån däremot visar alla enheter utom en sänkning av föräldrarnas nöjdhet med förskolan.

Den största ökningen av föräldrarnas nöjdhet med förskolan som helhet noteras inom Stadions förskolor. En kraftig sänkning noteras inom förskoleenheten Centrala Östermalms förskolor.

Engelbrekts, Hjorthagen Karlaplans och Hedvig Eleonora förskolor visar en mindre sänkning dock från en hög nivå. Detta är enheter som i tidigare års undersökningar lyft stadsdelens resultat.

Syftet med undersökningen på senare år är att utveckla den pedagogiska kvaliteten i varje enskild förskola. Flertalet frågor rör därför den pedagogiska verksamheten och i dessa frågor har stadsdelens förskolor förvaltat och behållit positionerna från de senaste åren. Personalens och chefernas information och kommunikations arbete kan därför sägas ha varit lyckosamma.

Men undersökningens resultat används även för att underlätta valet av förskola för vårdnadshavare i Stockholms stad genom att resultatet publiceras på Jämför Service/stockholm.se. Det finns därför i undersökningen även några mer oöverblickbara och svårgränsade som rör föräldrarnas helhetsomdöme av förskolan.

I dessa avseenden handlar föräldrarnas helhetsomdömen om den egna upplevelsen av förskolans kvalitet. Med utgångspunkt i förskolans uppdrag handlar det i det här fallet, från förskolans sida om hur föräldrarna bemöts, om hur professionellt personalen förhåller sig och hur lyhörd man är för behov och förväntningar. Det är sådana egenskaper hos personalens bemötande som kommer till uttryck i den dagliga kontakten och relationen personal- förälder och som inte skapas enbart genom information och kommunikation kring den pedagogiska verksamheten. Det förutsätter reflektion och interna dialoger personalen emellan.

Efter flera år av toppresultat finns det därför flera skäl till att tidigt starta arbetet med uppföljning och analys av resultaten och intensifiera det under hösten i god tid före nästa års undersökning. Inte minst för att identifiera utvecklingsområden och behov av insatser inför nästa års verksamhet.

Svarsfrekvensen

Svarsfrekvensen i brukarundersökningen sjunker i stadsdelen.

Uppföljningen av resultaten visar en sänkning med flera procentenheter i staden och så även på Östermalm. Till skillnad mot andra stadsdelar har svarsfrekvensen på Östermalm inte svängt från år till år tidigare. Sett över tid dock har svarsfrekvenserna sjunkit. Resultatjämförelsen de tre senaste åren visar en nedåtgående tendens (*Bild 6*).

Bild 6

Svarsfrekvens	2011	2012	Diff. 11-12	2013	Diff. 12-13
	Sv.frekv.	Sv.frekv.		Sv.frekv.	
	%	%		%	
Östermalm kommunala	78	78	0	75	-3
Centrala Östermalm	78	74	-4	68	-6
Engelbrekt	79	88	9	84	-4
Gärdet	76	70	-6	68	-2
Hedvig Eleonora	76	74	-2	72	-2
Hjorthagen Karlaplan	75	79	4	78	-1
Stadion	85	83	-2	84	1

Totalt för Stockholm stad inkom 34 893 svar, vilket ger en svarsprocent på 70 %. Svarsprocent för kommunala förskolor 70 %. Svarsprocent för enskilda förskolor 64 %.

Av de som har svarat har 63 % besvarat undersökningen via webblänk med personliga inloggningsuppgifter och 37 % har besvarat den postala enkäten.

I Östermalms kommunala förskolor sjunker svarsfrekvensen.

Svarsprocent för kommunala förskolor i Östermalm 75 %.

I en jämförelse år 2011-2013 noteras en nedåtgående trend. Tendensen är i stort genomgående i alla enheter. Det varierar dock kraftigt inom enheterna med undantag för Stadions förskolor som trots en svagare ökning jämfört med tidigare år, sammantaget ser ut att behålla positionerna. Lägst svarsfrekvens har Centrala Östermalm förskolor och Gärdets förskolor.

I jämförelsen år 2011-2013 noteras en nedåtgående trend. Tendensen är i stort genomgående i alla enheter. Det varierar dock kraftigt inom enheterna med undantag för Stadions förskolor som trots en svagare ökning jämfört med tidigare år, sammantaget ser ut att behålla positionerna. Lägst svarsfrekvens har Centrala Östermalm förskolor. Vilka delresultat som gjort att resultaten har sjunkit i denna enhet, behöver en djupare analys.

Generellt sägs att nackdelarna med enkätundersökning som metod är att det finns risk för mindre svarsfrekvens. De som besvarar enkäten kan också välja att inte besvara enkäten alls eller att inte svara på alla frågor och därmed kan resultatet vara missvisande. Den höga nöjdheten och stigande svarsfrekvensen tidigare år på Östermalm tyder på motsatsen och att resultaten är tillförlitliga. Förklaringar får letas på annat håll. Vilka reflektioner kan göras i nuläget?

Skilda behov och förväntningar

Barnomsorgen till föräldrar med barn i förskola eller familjedaghem har genomförts de senaste 30 åren. Tidigare år har undersökningarna varit tänkta att skapa en uppfattning av den brukarupplevda kvaliteten i verksamheten. I detta sammanhang har kvalitet setts ur ett medborgarperspektiv, och som en relation mellan förväntningar och upplevelser. Det vill säga ju bättre

förväntningar och upplevelser stämmer överens, desto bättre upplevs kvaliteten och desto nöjdare är medborgaren. Våra professionella i förskolorna har under åren mottagit föräldreaktioner som ger intryck av att undersökningen ses som ett tillfälle att ge vädring åt sitt missnöje. Nöjda föräldrar har då inte ansett det vara nödvändigt att besvara enkäten. På senare år har avsikten därför fortsatt varit att ge svar på om behov och förväntningar hos brukarna infrias. Men samtidigt har intentionen varit att i undersökningens frågor spegla krav och intentioner i lagar och mål, samt professionens krav på det pedagogiska arbetets innehåll och resultat. Detta som ett försök att vänja brukarna till att de professionella är genuint intresserade av vad de tycker och att man verkligen kommer att använda svaren i ett löpande utvecklings- och förbättringsarbete. Den gångna 2-års period då detta prövats är för kort för att dra slutsatser ifall förskjutningen av fokus haft negativ inverkan på svarsfrekvensen.

Webblänk eller pappersformat

Årets undersökning genomfördes med hjälp av postala utskick där möjlighet gavs att besvara undersökningen via en webblänk med personliga inloggningsuppgifter alternativt en postal enkät. Totalt genomfördes tre postala utskick varav det första innehöll information om undersökningen samt inloggningsuppgifter till att svara via webblänk och de två senare utskicken innehöll även en postal enkät.

Det går inte att på stadsdelnivån dra några slutsatser om valet av enkätform, digitalt eller i pappersformat, påverkat svarsfrekvensen. Några av stadens stadsdelar har valt pappersformat och en jämförande analys skulle kunna ge svar.

Det som kan sägas är att en webbaserad enkät i kombination med en pappersbaserad bidrar ofta till att höja svarsfrekvensen. Men nackdelen med webbaserade enkäter är att respondenterna ska ha tillgång till en dator. Ska enkäten ligga på en webbplats så ska de dessutom besöka den.

Utskick med inloggningsuppgifter behövs och dessa får absolut inte förväxlas med andra försändelser som dimpar ner i brevlådan. Det kan inte uteslutas att så varit fallet i år.

Förändringar av ställda frågor

Som man frågar får man svar, sägs det. Även i år gjorde man därför vissa förändringar av frågor och beräkningar. Frågorna har ställts utifrån den information som de som konstruerar frågorna efterfrågar. Frågan är om frågorna motsvarar föräldrarnas behov så att enkätens frågor tolkas på det sätt som är avsett.

Föräldrar till barn i de allra yngsta åldrarna har uttryckt tveksamhet till andra frågor än dem med fokus på omsorgsdelen av verksamheten. Det har därför varit önskvärt att ge möjlighet för respondenten att skriva egna synpunkter och kommentarer. Trots att det är svårare att ta hand om resultaten från ett fritt svarsalternativ än från ett fast så kan dessa fria svar komma till användning i resultatanalysen på förskolenivån.

Det kan sammanfattningsvis vara svårt att veta om det är verkliga förändringar eller metodförändringar bakom resultatskillnaderna mot tidigare år. Framgångarna i enkäten har dock till största del varit de samma under åren för att möjliggöra en jämförelse av resultatet över tid.

Enkätmetnad

En förklaring till den nedåtgående svarsfrekvensen kan vara att föräldrarna i de kommunala förskolorna även är målgrupper av andra enkätundersökningar som medborgare och att det finns en viss motstånd hos föräldrarna vad gäller att besvara fler enkäter. Den lägre svarsfrekvensen innebär dock inte att det ska ses som representativt för föräldragruppen på Östermalm. Nöjdhetsnivån gällande den pedagogiska verksamheten är mycket hög i stadsdelens förskoleverksamhet som helhet. Undersökningen ger mest användbar information om den inkluderar en tvåvägs dialog med föräldrarna. Resultatet bör därför istället användas som en indikator på framtida utvecklingsområden samt framgångarna för vidare dialog med föräldrar i olika sammanhang.

Varje år?

Föräldrar tillfrågas numera varje år om sitt omdöme (vart tredje år tidigare). Förvaltningen har tidigare noterat att flera föräldrar inte svarar trots massiv uppmärksamhet och enträgna kontakter. Det finns således skäl till att reflektera över ifall undersökningen även fortsättningsvis ska genomföras varje år. Ett alternativ värt att pröva är riktade undersökningar med mer preciserade och begränsade frågeområden såsom ex jämförelsearbetet, lärandet eller demokratiuppdraget parat med ett fåtal frågor. En större undersökning omfattande verksamhetens hela uppdrag och samtliga aspekter skulle i så fall genomföras vartannat eller vart tredje år.

Nästa verksamhetsårs utvecklingsområden

Årets resultat har bearbetats för att identifiera styrkor och utvecklingsområden på stadsdelsnivå. Ett utvecklingsarbete behöver fortsätta inom viktiga områden för förskoleverksamheten. Följande frågor kommer att vara fortsatt utvecklingsområde 2013.

- Mitt barns utveckling och lärande synliggörs, dokumenteras och följs upp
- Jag får veta vad förskolan gör för att stödja mitt barns utveckling

Det noteras i år en lägre nöjdhet gällande kulturupplevelser. Då denna fråga är en av Östermalms eget prioriterat område kommer en särskild analys att göras.

Inom läroplans område ”Barns inflytande” noteras ett högt antal ”Vet ej-svar”. Frågorna inom det här området – uppmanas att ta egna initiativ och ansvar (**Bild 3**), ta tillvara barns tankar och idéer (**Bild 4**), – kan vara något svåra att besvara då de förutsätter förutom god information även en viss insikt i hur man arbetar i förskolan med dessa frågor. Förvaltningen ser gärna inför nästa års undersökning, en revidering av frågorna inom området ”Barns inflytande” för att vara

mer i linje med kommunfullmäktiges uppdrag om barnkonventionen och förskolornas praktiska arbete med barns rättigheter.

Bild 3

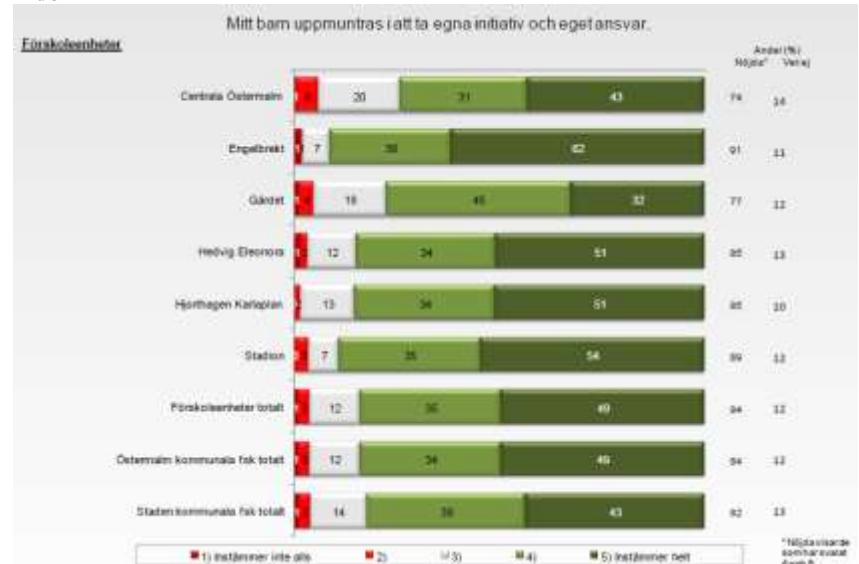
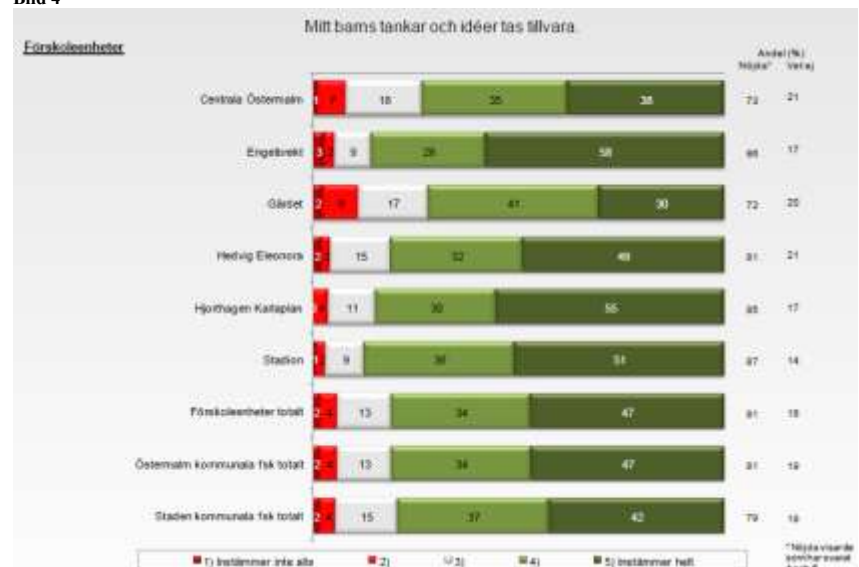

Bild 4

Inför kommande års verksamhet ska enheterna i likhet med tidigare år, utgå från undersökningens resultat då de utformar sina lokala verksamhetsplaner för 2013.

Förvaltningens slutsatser

Föräldrarnas tillfredsställelse med Östermalms kommunala förskoleverksamhet är stor. Efter en rad år av enastående resultat upplever förvaltningen i år att situationen kan förändras snabbt och föräldraomdömena växla kraftigt. Speciella händelser, omstruktureringar, personalbyten, konflikter och annat kan här slå igenom på föräldraattityderna och skapa tillfälliga upp- och nedgångar i deras omdömen om förskoleverksamheten.

Många föräldrar behöver mer information för att ta ställning. Några tycker att det finns en hel del som kan förbättras i olika avseenden.

Men den övergripande helhetsbilden är ändå grundmurat positiv. Resultaten visar att förändringen i föräldratillfredsställelsen och nedåtgående tendenser är tydligare på förskolenivå. Vissa förskolor får låga betyg i de flesta avseenden medan andra får toppbetyg i flertalet aspekter av verksamheten. Inom samtliga frågor i undersökningen finns en betydande spännvidd mellan förskolorna med de bästa respektive de mindre bra föräldraomdömena. Det är här, mellan olika förskolor, som förvaltningen återfinner den största variationen i föräldratillfredsställelsen. För att förstå och tolka resultaten krävs detaljerade kunskaper om förhållandena i verksamheten och situationen vid olika förskolor.

På några av förskolorna är variationen och skillnaderna i omdömen så olikartade att en djupare analys måste göras. Sådana kunskaper finns inte minst ute på förskolorna. Analysen av resultaten ska därför med fördel göras där. I ett antal avseenden ligger föräldrarnas omdömen på en lägre nivå än stadsdelens genomsnitt. En närmare granskning visar att några förskolor inte förbättrat sitt resultat eller höjt svarsfrekvensen mellan åren. Förvaltningen ser här potential att genom fortsatt utvecklingsarbete i dessa enheter/förskolor att behålla om inte höja föräldranöjdheten och svarsfrekvensen i stadsdelen.

Alla förskolor ska därför utifrån föräldrarnas bedömning arbeta med att analysera resultaten för att säkerställa att föräldrarnas förväntningar och upplevelser bättre stämmer överens med krav och intentioner i lagar och mål, samt kraven i det pedagogiska arbetets innehåll. Förskolorna ska använda resultatsammanställningarna som arbetsmaterial för att ställa frågor, söka sina styrkor och förbättringsmöjligheter, pröva informationsflöden, arbetssätt och rutiner.

Slutsatserna förskolorna kommer fram till ska kommuniceras till föräldrarna på olika sätt. Diskuteras resultaten med föräldrarna kan kanske också en del frågetecken rätas ut. När undersökningens resultat utvärderas måste föräldrarnas omdömen väga tungt. Tillsammans kan man diskutera vilka förutsättningar och möjligheter som finns till förändringar och försöka hitta konkreta sätt att ytterligare förbättra verksamheten.

Undersökningens resultat kommer att användas i förvaltningens planering och utvecklingsarbete. Enheterna ska utgå från undersökningens resultat då de utformar sina lokala verksamhetsplaner för 2014. I förskolornas verksamhetsplaner 2014 ska de förbättringsområden som kan utläsas av undersökningen arbetas in. Det ska framgå av utfästelserna i förskolornas kvalitetsgarantier att ett utvecklingsarbete genomförs. Åtaganden behöver förtydligas och syfta till förbättringar som ger utslag i kommande förskoleundersökningar.

Bilagor

1. Brukarundersökning Förskola Stockholm stad totalt 2013
2. Brukarundersökning Förskola Östermalm stadsdel 2013

3. Brukarundersökning Kommunala förskolor 2013